פאה

פרק ד

מ"ג

א) **נטל מקצת פאה, וזרקה על השאר, אין לו בה כלום,** אם בזמן שבאו העניים ללקוט פאה, נטל אחד מהעניים מקצת פאה ממה שליקט כבר, וזרקה על השאר כדי לקנות השאר, שהיה חושב שיכול[א] לקנות ע"י המעשה זריקה, אין לו בה כלום, היינו שלא רק שאינו זוכה בפאה המחוברת שעליה נזרק הפאה התלושה, אלא גם הפאה התלושה שזרק , אע"פ שכבר ליקטו, מ"מ נוטלים אותה ממנו, דקונסין אותו, והרשב"א (ב"מ י.) כתב הטעם, כדי שלא יהיו העניים רגילים לעשות כן, ויבואו לידי קטטה, ועי' בתוי"ט הטעמים שהביא.

ב) **נפל לו עליה,** היינו שנפל העני על הפאה כדי לקנותה, או **ופירש טליתו עליה** כדי לקנותה, **מעביריין אותה הימנו,** היינו שלא קנה אותה פאה, ויכולים שאר העניים להעביר הנופל, או הטלית מן הפאה, וליטול הפאה שהיתה תחת הנופל או הטלית .[ג]

ג) והקשה הרע"ב, הא בב"מ (י.) מבואר דד' אומות של אדם קונות לו, וא"כ, כשנפל לו עליה, או פירש טליתו עליה, למה לא קנה הפאה עכ"פ בקנין ד' אמות, הא עומד הוא בתוך הד' אמות של הפאה. ותי' ב' תירוצים, חדא, דאין ד' אמות קונות לו אלא בסימטה או בצידי רה"ר, אבל בשדה חבירו לא תקנו רבנן שיקנו לו ד' אמותיו, אי נמי, כיון דנפל עליה, גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דלקני, בד' אמות לא ניחא ליה דלקני.

ד) **וכן בלקט,** היינו שיבולת אחת או שתים שנפלו בשעת הקצירה, דחייב בעל השדה להניחו לעניים, דכתיב (ויקרא יט, ט כג, כב) "ולקט קצירך לא תלקט", גם בלקט הדין כנ"ל בזרק, או נפל, או פירש טליתו.

ה) **וכן בעומר שכחה,** מצות שכחה שייך באחד מב' אופנים, "שכחת קמה", היינו תבואה ששכח לקצור בשעת הקציר, "עומר השכחה", היינו, עומר אחד או שנים של תבואה (שכבר נקצרה) ששכח בשעת בשעת אסיפת העומרים מן השדה לגדיש, אסור לבעל השדה ללקט את שכחת הקמה, או לשוב לקחת את עומר השכחה, דכתיב (דברים יב, יט) "כי תקצור בשדך, ושכחת עומר בשדה, לא תשוב לקחתו, לגר ליתום ולאלמנה יהיה", וקאמר התנא, וכן בעומר השכחה , היינו דדינו כמו שביארנו בפאה גבי זרק, נפל, או פירש .[ה]

[א] הרמב"ם מפרש, כדי להסתיר התבואה. ויתכן דלפי הרמב"ם, אם זרק כדי לקנות, לא יהא עליו קנס.

[ב] כך מבואר **בתפא"י** (אות י"א) דכתב "אף פאה שזרק קנסוהו", משמע דקנסוהו ליטול ממנו רק הפאה שזרק, אבל לא שאר הפאה שכבר ליקט, וכן מבואר בר"ש ובשנות עליהו, דמה שליקט לא הפסיד, והביאו דיש שיטת ר"מ דס"ל דגם מה שליקט הפסיד, וכתב השנו"א דר"מ לטעמיה וחכמים חולקין, ע"ש, אבל משנתינו כחכמים, אולם **הרמב"ם** בפירושו כתב, וז"ל, "לוקחין מידו הכל, בין מה שלקח ובא בידו, ובין מה שכסה", ומשמע דלוקחין ממנו כל מה שכבר בא לידו. (ומסתימת לשון הרע"ב משמע קצת כמו הרמב"ם).

[ג] כאן בסיפא לא קנסוהו ליטול ממנו טליתו, רק ברישא קנסוהו, דשם יפסיד הפאה שזרק, כיון שהשתמש בה שלא כראוי, משא"כ הכא בסיפא, שלא השתמש בפאה, אין קונסין אותו, וכן מדויק במשנה, ברישא קתני אין לו בה כלום, משמע דקונסין אותו, אבל בסיפא לא קתני אלא מעבירין אותו הימנו, אבל לא קונסין אותו, תוי"ט. אולם ברמב"ם מפרש דגם בסיפא קונסין אותו כל מה שכבר ליקט.

נמצא דיש בביאור משנתינו ג' שיטות:

- **ר"ש ושנו"א:** בכל המשנה אין קונסין אותו במה שכבר ליקט (רק הפאה שזרק קונסין אותו).
- **רמב"ם:** בכל המשנה קונסין אותו גם בכל מה שליקט.
- **רע"ב ע"פ התוי"ט:** רק בסיפא קונסין אותו בכל מה שכבר ליקט, אבל בסיפא אין קונסין אותו כלל.

[ד] לאו דוקא, דה"ה בשכחת קמה, אלא דנקט התנא לשון עומר השכחה, כלשון הקרא בענין שכחה.

[ה] נקט וכן בלקט, וכן בעומר השכחה, דהו"א דרק בפאה קונסין אותו, כשנפל עליה, דחייב הבעה"ב להניח פאה, אבל בלקט ושכחה, שלא חל החיוב אלא בדרך מקרה, ואין העניים סומכים עליהם כ"כ, הו"א דאין קונסין אותו, קמ"ל דגם בהם קונסין. אותו.